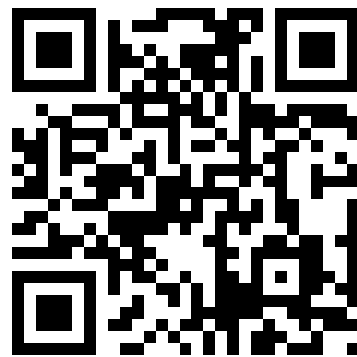

Smjernice za rad s učenicima s teškoćama

is.gd/smjernice

Robert Cimperman

STRUKTURA SMJERNICA

- INKLUZIVNI ODGOJ I OBRAZOVANJE
- NAČELO UNIVERZALNOG DIZAJNA ZA UČENJE U PLANIRANJU I REALIZACIJI NASTAVE
- RAZUMNA PRILAGODBA
- ZAKONSKE OSNOVE INKLUZIVNOG ODGOJA I OBRAZOVANJA
- ULOGA SUDIONIKA ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA I VRSTE PODRŠKE
- PEDAGOŠKO - DIDAKTIČKE OSNOVE U RADU S UČENICIMA
- RAZVOJNE OSOBITOSTI UČENIKA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
- VRSTE PRIMJERENIH PROGRAMA/KURIKULUMA I OBLIKA ŠKOLOVANJA ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
- INDIVIDUALIZACIJA POSTUPAKA UČENJA I POUČAVANJA S OSVRTOM NA SPOSOBNOSTI UČENIKA
- PRILAGODBA RAZINE OSTVARENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA I SADRŽAJA POUČAVANJA
- PLANIRANJE INDIVIDUALIZIRANIH KURIKULUMA (IK)
- KORACI IZRADA I PRIMJENE INDIVIDUALIZIRANOG KURIKULUMA (IK)
- PRIMJERI INDIVIDUALIZIRANIH KURIKULUMA (IK)
- POJMOVNIK

Glavne značajke smjernica

- Rano utvrđivanje teškoće
- Pravodobne prilagodbe
- Širenje potpore na sve učenike s teškoćama
- Pravo svih učenika s teškoćama u razvoju (s rješenjem) na Individualizirani kurikulum
- Protočnost informacija
- Razrada kurikularnog planiranja
- Detaljna razrada prilagodbi

Glavne značajke smjernica

- Naglašavanje važnosti tranzicije
- Razrađuje vrednovanje učenika te individualiziranog kurikuluma
- Definiranje uloga svih dionika oo djece s teškoćama

Tko su djeca s teškoćama

Djeca i učenici s teškoćama su ona djeca čije sposobnosti u međudjelovanju s čimbenicima iz okoline ograničavaju njihovo učinkovito i ravnopravno sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu te sukladno tome imaju teškoće u učenju.

Djeca/učenici s teškoćama u razvoju (*engl. disabilities*)

Djeca s oštećenjima i/ili poremećajima koji su organskog podrijetla (npr. neurološkim, senzornim ili motoričkim oštećenjima ili poremećajima), a čije odgojno-obrazovne potrebe prvenstveno proizlaze iz problema povezanih s oštećenjima ili poremećajima.

Učenici s teškoćama u učenju

djeca/učenici s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim problemima (*engl. difficulties*)

djeca/učenici koji trebaju odgojno-obrazovnu podršku zbog različitih problema koji proizlaze prije svega iz međudjelovanja učenika i odgojno-obrazovnog okruženja i koji ograničavaju mogućnosti njihovog napredovanja.

Učenici koja se nalaze u nepovoljnom položaju

djeca/učenici s teškoćama uvjetovanim odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim čimbenicima (*engl. disadvantages*)

Djeca/učenici koja se nalaze u nepovoljnom položaju zbog socio-ekonomskih, kulturalnih ili jezičnih čimbenika, a njihova potreba za odgojno-obrazovnom podrškom proizlazi iz potrebe za kompenzacijom nepovoljnih čimbenika. To mogu biti zanemarivana i/ili zlostavljana djeca/učenici, djeca/učenici koji žive u teškim socijalnim i ekonomskim uvjetima, odnosno u siromaštvu, djeca koja su se susrela s nekim nenadanim, nepovoljnim životnim okolnostima ili ona koja su na bilo koji način socijalno isključena te djeca/učenici koja ne znaju ili nedovoljno poznaju hrvatski kao drugi ili strani jezik.

Kurikularno planiranje

Tko izrađuje IK

Dijelove Individualiziranog kurikulumu koji se odnose na pojedini predmet ili područje učenja izrađuju učitelji (svaki za svoj predmet, ali u okviru Razrednog vijeća) u suradnji s pojedinim stručnim suradnicima škole, ovisno o teškoći učenika.

Koraci u izradi Individualiziranog kurikulumu učenika s teškoćama

Uočavanje i utvrđivanje teškoća i procjena odgojno-obrazovnih potreba učenika

Prati se i procjenjuje:

- osobitosti učenja i uspješnost učenika, primjerena obrada i procesiranje informacija;
- sposobnosti, prethodna znanja i vještine, interesi, potrebe, motiviranost za učenje;
- socio-emocionalne i psihofizičke osobitosti učenika;
- interakcije s vršnjacima, odnosi s drugima te odnos prema sebi.

Uočavanje i utvrđivanje teškoća i procjena odgojno-obrazovnih potreba učenika

Praćenje i procjenu potreba učenika provode kontinuirano njegovi učitelji za svaki pojedini predmet.

Utvrđene odgojno-obrazovne i socio-emocionalne potrebe učenika polazište su za izradu IK-a.

Izrada IK-a temelji se na procjeni sposobnosti, mogućnosti, interesa te usvojenosti prethodnih odgojno-obrazovnih ishoda i očekivanja (usvojenih znanja, vještina i stavova) svakog pojedinog učenika s teškoćama.

Prilagodbe odgojno-obrazovnih ishoda i očekivanja

Podrazumijeva se da velika većina učenika može svladati odgojno-obrazovne ishode i očekivanja određena nacionalnim kurikulumom .

Nakon što se svaki predmetni učitelj upozna s odgojno-obrazovnih potrebama učenika i teškoćom koju učenik ima, on planira odgojno-obrazovne ciljeve, očekivanja i ishode za toga učenika.

Ciljevi, očekivanja i ishodi moraju biti mjerljivi, dostižni i ostvarivi kako bi se mogao pratiti napredak učenika i samo ostvarenje istih.

Planiranje i uvođenje prilagodbi pristupa učenja i poučavanja

Prilagodbe se u pravilu preklapaju u pojedinim nastavnim predmetima, te je potrebno da učitelji zajedno planiraju potrebne prilagodbe.

IK-individualizirani postupci u pravilu sadrži prilagodbe pristupa učenju i poučavanju zajedničke za sve nastavne predmete i međupredmetne teme te će po svom **obujmu biti kratak dokument.**

Planiranje i uvođenje posebnih oblika podrške

Posebni oblici podrške učenicima s teškoćama neophodni su kako bi oni bili u mogućnosti doseći postavljene ciljeve i uopće biti uključeni u inkluzivni odgoj i obrazovanje.

Odnose na profesionalnu podršku putem rehabilitacijskih postupaka te podrške u cilju zadovoljavanja određenih razvojnih potreba učenika.

Vrednovanje Individualiziranog kurikuluma

Na temelju vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda i očekivanja te na temelju procjene iskustva učenika, učitelja i roditelja s provedbom individualiziranog kurikuluma, moguće je revidirati IK.

Uspješnost provedbe Individualiziranog kurikuluma vrednuje periodički tijekom školske godine razredno vijeće i sam učenik ovisno o dobi

PRILAGODBA KURIKULUMA

- odgojno-obrazovnih ishoda
- pristupa učenja i poučavanja
- vrednovanja odgojno-obrazovnih ishoda

VREDNOVANJE

Prilagodbe vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda

- Učenici s teškoćama imaju pravo na određene prilagodbe vrednovanja kako bi bili u prilici pokazati svoja znanja, vještine i stavove koje su stekli
- Vrste prilagodbi razlikovat će se ovisno o specifičnim potrebama pojedinog učenika, odnosno ovisno o vrsti i stupnju teškoće koju učenik ima.
- Ako su za učenika posebno definirani odgojno-obrazovni ishodi unutar osobnog kurikuluma za određeni nastavni predmet, postignuća će se vrednovati sukladno postavljenim ishodima.

Prilagodbe postupaka vrednovanja

Osim prilagodbi odgojno-obrazovnih ishoda čija usvojenost se vrednuje, prilagodbe uključuju i prilagodbe postupaka vrednovanja.

Moguće prilagodbe postupaka vrednovanja su sljedeće:

- a) Prilagodbe procesa vrednovanja
- b) Prilagodbe ispitnih materijala i sredstava
- c) Prilagodbe metoda vrednovanja

Prilagodbe procesa vrednovanja

- prilagodbe trajanja ispitnih situacija: npr. duže vrijeme usmenog izlaganja (npr. zbog prisutnih jezično-govorno-glasovnih teškoća) ili duže vrijeme pisanja (npr. zbog teškoća u pisanju, leksičkom baratanju, gramatičko-pravopisnom izrazu, poremećaja pažnje),
- korištenje stanki (npr. zamora ruku, dugotrajnog sjedenja, zbog bržeg zamaranja, nedostatka dugotrajnije pažnje, smanjenja stresa),
- mogućnost korištenja pomagala i nove tehnologije (npr. korištenje računala za čitanje, pisanje, crtanje, elektroničke bilježnice, tableta, kalkulatora za računanje, fiksiranih podloga itd.),

Prilagodbe procesa vrednovanja

- pomoć druge osobe u izvođenju aktivnosti (čitanje, pisanje, crtanje, lijepljenje po uputi itd. na način da ta pomoć ne utječe na objektivnost procjene stvarno stečenih znanja, vještina i stavova učenika),
- fleksibilnost u polaganju ispita (samo ujutro, samo popodne, po dogovoru),
- promijenjene uvjete ispitivanja (promjena mjesto sjedenja zbog ometajućih podražaja, promjena prostorije zbog stresa odgovaranja pred grupom),
- motivirajuće usmjeravanje (hrabrenje, poticanje) itd.

Prilagodbe ispitnih materijala i sredstava

- drugačiji format pitanja (umjesto usmeno postaviti pitanje pismeno ili obrnuto, znakovno),
- manji broj zadataka (ostaviti one koji dobro reprezentiraju ključno i važno znanje i vještine ili podijeliti niz zadataka u vremenskim razmacima),
- drugačije postavljene zadaci (razdijeljeni po koracima, zadaci alternativnog tipa umjesto višestrukog izbora, povezivanja, sređivanja ili dopunjavanja itd., s uvođenjem perceptivne podrške),

Prilagodbe ispitnih materijala i sredstava

- uporabu prilagođenih ispitnih materijala i sredstava (uvećani formati papira, nereflektirajuće podloge za čitanje i pisanje, sredstva pročišćena od detalja, pojačanih kontura),
- drugačije pripremljen tekst ispita (sažet i/ili jezično pojednostavljen s jasnim izravnim uputama, tekst organiziran po manjim označenim cjelinama/ odlomcima, vizualno podržan, s pojačanim ili uvećanim tiskom, povećanih proreda, tekst zamijenjen zvučnom snimkom ili čitanjem druge osobe),
- drugačiji format odgovaranja (npr. diktiranje odgovora osobi koja ih zapisuje, zamjena duljih ispitnih pitanja esejskog tipa zadacima objektivnog tipa koji zahtijevaju kraće odgovore) itd.

Prilagodbe metoda vrednovanja

- prilagodbe u usmenom ispitivanju (ispitna pitanja izravna i jasno jednoznačno, moguće odgovaranje na alternativna pitanja, poticanje putem plana govorenja uz zornu podršku, bez procjenjivanja grešaka u govoru izazvanih teškoćom učenika),
- prilagodbe u pismenom ispitivanju (mogućnost upoznavanja s pitanjima ispita unaprijed, smanjenje zahtjeva u odnosu na količinu pisanja, npr. eseja, davanje plana pisanja, mogućnost korištenja rječnika, bez ocjenjivanja samih teškoća učenika koje ne predstavljaju rezultat ishoda),
- prilagodbe u praktičnom radu (mogućnost dodatnog vremena za rad i stanke za odmor, dodatnog vremena za grupu ukoliko se radi o suradničkim zadacima, podrška pomoćnika u nastavi, dostupnost prilagođenih alata i pomagala, mogućnost opisa načina izvršavanja zadatka umjesto izvođenja zadatka) itd.

Vrednovanje

- Za učenike s teškoćama posebno je važno preferirati vrednovanje za učenje tj. formativno vrednovanje s ciljem poticanja napretka učenika pravovremenim obraćanjem pozornosti na propuste u radu uz davanje korisnih i motivirajućih povratnih informacija.
- Cijeli sustav prilagodbi vrednovanja potrebno je temeljiti na strategijama pristupačnosti učenicima s teškoćama kako ni na koji način ne bi bili zakinuti u odnosu na ostale učenike.
- Briga o strategijama pristupačnosti prije svega podrazumijeva definiranje ishoda na način da ih učenici uz potrebne prilagodbe pristupa učenja i poučavanja, okruženja ili u određenim slučajevima ishoda mogu ostvariti.

Izravna podrška djetetu/učeniku pruža se putem:

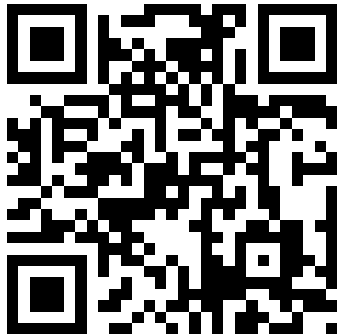
- **podrške u učenju**
- **podrške usmjerene na učenje životnih vještina**
- **vršnjačke podrške**
- **programa u zajednici - grupa za suradničko učenje**
- **odgojno-obrazovne podrške i stručnih tretmana za učenike u riziku za razvoj problema u ponašanju**
- **poludnevni boravak**
- **produženih stručnih postupaka**
- **posebnih edukacijsko-rehabilitacijski**
- **rehabilitacijskih postupaka**
- **individualnog ili grupnog savjetodavnog rada s djetetom/učenicom**

Neizravna podrška djetetu/učeniku

- **Centara inkluzivne potpore** - odgojno-obrazovna ustanova koja raspolaže stručnim i materijalnim resursima potrebnim za pružanje kvalitetne podrške djeci/učenicima s teškoćama, njihovim roditeljima, odgajateljima, učiteljima, stručnim suradnicima kao i pomagačima, pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima.
- **Mobilnu službu podrške.** Članovi mobilne službe podrške su edukacijski rehabilitator, logoped, pedagog, socijalni pedagog i psiholog, a mogu se priključiti i drugi stručnjaci
- **podrške roditelju** - individualni i/ili grupni rad s roditeljima radi unapređivanja roditeljskih vještina
- **podrške odgajatelju/učitelju, pomagaču, pomoćniku u nastavi i svim drugim osobama koje rade s djetetom/učenicom** - individualni i/ili rad u skupini radi unapređivanja vještina pružanja podrške djeci s teškoćama
- **edukacije zajednice** - jačanje osjetljivosti za različite teškoće koje djeca/učenici imaju te osiguravanje uvjeta u zajednici
- **ispitivanja potreba npr. putem fokus-skupina** - radi utvrđivanja potreba djeteta/učenika i obitelji

HVALA NA PAŽNJI!

is.gd/smjernice

**Cjelovita
kurikularna
reforma**